

STEMMEN UIT HET VERLEDEN

Op weg naar een “Gesproken Corpus van de zuidelijk-Nederlandse Dialecten”

Melissa Farasyn

17 mei 2019

Dialectloket
een website over taalvariatie van de Universiteit Gent

TEKST

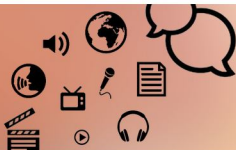
WOORD

GELUID

BEELD

EDUCATIEF

Je bent hier: [Home](#)

ONTDEK ALLES OVER TAALVARIATIE IN HET NEDERLANDS

TEKST

Lees alles over verschillende soorten Nederlands, taalverandering en taalonderzoek

WOORD

Zoek (dialect)woorden en ontdek waar ze gebruikt worden, waar ze vandaan komen en wat ze betekenen

GELUID

Beluister dialectfragmenten en interviews met taalkundigen, verken sprekende kaarten en ontdek Nederlands uit de hele wereld

BEELD

Bekijk filmpjes over variatie in onze taal, verken vele taalkaarten en ontdek woord- en klankgrenzen

Dialectloket
een website over taalvariete van de Universiteit Gent

TEKST

WOORD

GELUID

BEELD

EDUCATIEF

Je bent hier: [Home](#) > [Geluid](#)

Geluid

Het geluidsloket van Dialectloket bevat een enorme hoeveelheid informatie. Bij Stemmen uit het Verleden kan je bijvoorbeeld **dialectopnames** uit meer dan 550 plaatsen in Vlaanderen, Zeeland en Frans-Vlaanderen beluisteren. Klik op de **spreekende woordkaarten** om te horen hoe dialectwoorden over Vlaanderen worden uitgesproken. Ten slotte zijn er ook fragmenten van **sociolecten**, **etnolecten** en het **Nederlands overal ter wereld** voorhanden.

STEMMEN UIT HET VERLEDEN

Verzameling dialectbanden Vakgroep
Taalkunde – afdeling Nederlands van
de Universiteit Gent

STEMMEN UIT HET HEDEN

Audiofragmenten van sociolecten,
etnolecten, tussentaal, Belgisch
Nederlands en Nederlands Nederlands

STEMMEN UIT DE WERELD

Luister naar opnames van gesproken
Nederlands over de hele wereld

SPREKENDE WOORDKAARTEN

Tientallen woorden op de kaart,
uitgesproken volgens de plaatselijke
dialecten

STEMMEN UIT HET VERLEDEN

- unieke verzameling van 783 bandopnames (ca. 700 uur) uit 550 plaatsen (Vanacker & De Schutter 1967)
- spontaan gesproken taal (dialect)

■ profiel van de respondenten

- honkvaste sprekers (m/v) met geringe scholing, vaak analfabeten
- geboren rond 1900 (oudste spreker 1871!)
- bijzondere, verdwenen/verdwijnende beroepen

■ inhoud

- levensverhalen, “oral history”
- opkomst van technologische vernieuwingen: elektriciteit, auto's, fietsen...
- ambachten, gewoontes, taalsituatie (vooral in Frans-Vlaanderen)

Zoek op de kaart

Scroll met je muis op de kaart om in te zoomen. Ben je op zoek naar een fragment over een bepaald thema? Zoek dan op [inhold](#) en [trefwoorden](#).

SINT-NIKLAAS

OPNAME 1

De informant geeft veel informatie, maar springt nogal graag van het ene item naar andere. Vandaar de vele korte fragmentjes en het doorkruisen van verhaallijnen. Hij heeft het vooral over de honingteelt en het landbouwbedrijf. Wat het eerste betreft is er vooral info over de verspreiding van de korven over ruimere gebieden (smaak van de honing is afhankelijk van de vegetatie), de imkerverenigingen en tips om de bijen de winter door te krijgen. De passages over het landbouwbedrijf zijn dan weer zeer verscheiden. Zowel de verschillende gewassen (o.a. vlas), als een keur aan werktuigen (de eg, de beerbak, de dorsvlegel), als de organisatie van het landbouwleven (sociale relaties, de prézér) worden behandeld. Dit alles doorspekt met anekdotes. De band valt uiteen in twee delen. Het eerste deel behandelt vooral de honingteelt (tot '26) en de vlasteelt. In deel komen we meer te weten over de prézér, verschillende eggen, bemesting, dorsen, en de winnewan.

Bron: Universiteit Gent

Datum opname: 1965-03-24

Spreeker: Augustinus, man, *1897, tuinder - groentekweker

Trefwoorden: [Aardappelen](#), [bemesten](#), [Bijen](#), [boekweit](#), [Boerenheiligendag](#), [Eten](#), [Honing](#), [Imkers](#), [Karren](#), [Kledij](#), [Landbouw](#), [Markt](#), [Maten](#), [Naamgeving](#), [Omspitten](#), [Ploegen](#), [Roten](#), [Vlas](#)

Transcriptie: [pdf](#)

Plaats	Trefwoord	Inhoud
Zoek op plaats ...		

STEMMEN UIT HET VERLEDEN

— INHOUD

Tijd	Inhoud
00:30	Boerenheiligendag De boerenheiligdag (feestdag, 25/03). Na het kerkbezoek staken de knechten en meiden een handje toe bij de burgers, in ruil voor wat zakgeld (vb.: aardappelen planten)
01:45	Ploegen Ploegen met de spitploeg.
02:00	Omspitten Omspitten van de akkers (aardappelteelt).
03:25	Bemesten Bemesten van de akkers met beer uit kruiken
04:00	Aardappelen Aardappelen planten.

- niet-gestandaardiseerde talen

- gesproken taal

~> typologische bijzonderheden:

- bewaren van oude preverbale negatiepartikels

- (1) ... en de zondagochtend ze n=en geen teten eni.
... en de zondagochtend ze hebben geen eten ITJ.

- geen inversie na vooropgeplaatst zinsdeel (V3)

- (2) a#n ging naa Spanje t was in n duik wi.
als hij ging naar Spanje het was in de duik wi.

~> typologische bijzonderheden:

- subjectsverdubbeling

- (3) k en ik mijn eerste communie gedaan in t vlamsche.
ik heb ik mijn eerste communie gedaan in het Vlaams.

- congruentie met de complementeerder en ja/nee

- (4) ah jaa t. ah jaa t. t was lijk koolzaad.
ach ja het. ach ja het. het was gelijk koolzaad.

- discoursartikels

- (5) t is gemenig land ier op Broekkerke wi.
het is gemenig land hier op Broekkerke wi.

Sinds 2014 zijn de geluidsbestanden digitaal beschikbaar op
www.dialectloket.be

- probleem: gedigitaliseerd $\neq$ doorzoekbaar
- 318 transcripties uit de jaren 60 en 70
- geen uniform protocol, kwaliteitsverschillen

van kamere. Waarda'k goeng,ze lag in een andere kamere,maar 't was in den
doo' kamere (doodkamer). Ze lag ip sterven. 'k Kom erbi,'k zie't,ze vraag
no mi,'eur klee'd voor an te doen en een laken voor in te draaie. 'k Zegge
morgenuchtend is ze dood,'k goenk me' lakens,'t was ollemolle (allemaal)
gedaan. 'k Zegge morgenuchtend is ze dood. Oo'k do 's nuchtens (Als ik
daar 's ochtends) bi komme,ze leef' nog/ ja/ ze stonden erbi voor of te
L. D'r was zeker veel armer dan in dien tijd (h)ier ?

S. Hojojo, d'r was (h)ier gee(n) werk (h)aast, newar, 't waren geluk-
kigen die bij nen boer mochten gee(n) werken ... voor nen boter(h)am
(h)é, maar voor gee(n) geld, zelle. Da(t) wa(s) ne gelukkige mens
die da(t) mocht doen. De mensen kwamen uit Vrankrijk newar, dan ...

4) *Abdijm.* 99. dec. 1964
T: Ja als Gabriel doe je ons ne ken iets humm. vutth. ave
over de vraggen oender tijt en over Abdijm van vraggen
S: Hevel jong, 'k zeije 'k ch nen echte Abdijm maken.

van kamere. Waarda'k goeng, ze lag in een andere kamere, maar 't was in den doo' kamere (doodkamer). Ze lag ip sterven. 'k Kom erbi, 'k zie't, ze vraag no mi, 'eur kleed voor an te doen en een laken voor in te draaie. 'k Zegge morgenuchtend is ze dood, 'k goenk me' lakens, 't was ollemolle (allemaal) gedaan. 'k Zegge morgenuchtend is ze dood. Oo'k do 's nuchtens (Als ik daar 's ochtends) bi komme, ze leef' nog/ ja/ ze stonden erbi voor of te I. D'r was zeker veel armer dan in dien tijd (h)ier?

S. Hojojo, d'r was (h)ier gee(n) werk (h)aast, newar, 't waren gelukkigen die bij nen boer mochten gas(n) werken ... voor nen boter(h)am (h)é, maar voor gee(n) geld, zelle. Da(t) wa(s) ne gelukkige mens die da(t) mocht doen. De mensen kwamen uit Vrenkrijk newar, dan ...

43 *Elkalingen* 99. dec. 1964

T: Ja, ik Gabriel doe je ons ne kin uto linnen. vutth, ave
 S: Daar de kriegten vutth, tje ¹⁰⁰ e, over Elkalingen van vutth
 S: Kevel jong, 'k zegge 'k heb nen echten. Muldingen vutth.

Problemen

- **vertalingen** bvb. ollemolle (allemaal)
- **wegval h-** bvb. 'eur vs. (h)ier
- **spelling van klinkers** bvb. eur, 's nuchtens
- **leestekens** bvb. 'k Kom erbi, 'k zie't, ze vraag no mi, ...
- ...

- transcriptie & annotatie van de data: dringend (dialectverlies)
- 2018-19 financiering pilootproject FWO (€26000; FW018/KAN/009), + 2018-2021 postdoctoraal project FWO M. Farasyn over Frans-Vlaams (FWO 12P7919N)
- transcripties in ELAN – 81 opnames tot nu toe

- ontwikkeling van een transcriptieprotocol
- doel: breed gamma aan dialecten uniform orthografisch weergeven
- toegankelijk en doorzoekbaar voor
 - linguïsten (syntaxis, fonologie, fonetiek, lexicon, morfologie)
 - niet-taalkundigen (inhoud)

Het GCND wordt getranscribeerd in twee lagen:

1 dichter bij het dialect

- regelmatige klankveranderingen gestandaardiseerd (mijⁿ, beet^je, ga^an)
- functiewoorden en morfologie zoals in het dialect (horeⁿ)
- clitische elementen met # met elkaar verbonden (a#k#ik, maa#bé#ja#m)
- fonetische/fonologische niet-standaardtalige kenmerken: deleties en inserties van consonanten in functiewoorden (maa)

(6) a. maar a#k#ik mijⁿ tanten horeⁿ klappen...

b. ah maa#bé#ja#m ik e beet^je ga^an werken.

Twee lagen:

2 dichter bij de standaardtaal

- geen vertaling van dialectlexemen
- functiewoorden en morfologie gestandaardiseerd
- clitische elementen opgesplitst in afzonderlijke lexemen
- niet-standaardtalige syntactische structuren blijven behouden

- (7) a. maar a#k#ik mijn tanten horen klappen...
maar als ik ik mijn tanten hoor klappen...
- b. ah maa#bé#ja#m ik e beetje gaan werken.
ah maar bé ja wij ik een beetje gaan werken.

HET GCND

Transcriberen

ELAN 4.9.4 - i169_Wachtebeke 13april.eaf

File Edit Annotation Tier Type Search View Options Window Help

Grid Text Subtitles Lexicon Comments Recognizers Metadata Controls

Volume: 100

i169_wachtebeke.wav

Mute Solo

Rate: 100

Selection: 00:00:00.000 - 00:00:00.000 0

00:13:27.696

Selection Mode Loop Mode

i169_wacht... 0 00:13:33.000 00:13:34.000 00:13:35.000 00:13:36.000

en ze zal sebiel haar beksken opendoen en tan smeer#de#r een heel klein beetje van de luizenzalf in en z#is ogenblikkelijk dood

i169_sp2 [398]

i169_sp2_ncl [398]

Int_VDV [150]

Int_VDV_ncl [150]

ggg

■ kwaliteitscontrole

- dialectkennis van jongere transcribenten vermindert
- wereldkennis verandert (oude beroepen, spelen, traditionele landbouwtechnieken, fauna en flora...)
- moeilijke passages aangegeven met '???'
~> vrijwilligers met dialectkennis gezocht!

(8) ggg en ie ging den tienen in zijn huis zijn nu, en k#zegge ... euh
den negenen in zijn huis zijn, k#zegge ja, zeg zijn vaders lasagne,
ie#ee#em vaneigens weer overlappen

ggg en hij ging de tienen in zijn huis zijn nu, en ik zeg ... euh de negenen in zijn huis
zijn, ik zeg ja, zeg, zijn vaders lasagne, hij heeft zich natuurlijk weer overlappen

(9) ggg en ie ging den tien en in zijn huis zijn nu, en k#zegge ... euh den negenen in zijn huis zijn, k#zegge ja, zeg zijn vaders lasagne, ie#ee#em vaneigens weer overlappen

ggg en hij ging de tien en in zijn huis zijn nu, en ik zeg ... euh de negenen in zijn huis zijn, ik zeg ja, zeg, zijn vaders lasagne, hij heeft zich natuurlijk weer overlappen

(10) ggg en ie ging ten tien en in zijn huis zijn nu en k#zegge... eu te#negenen in zijn huis zijn k#zegge ja k#zegge zijn vader zal zeggen ie#ee#em vaneigens weer overlappen

ggg en hij ging te tien en in zijn huis zijn nu, en ik zeg ... euh te negenen in zijn huis zijn ik zeg ja ik zeg zijn vader zal zeggen hij heeft zich natuurlijk weer overlappen

Int_DW vijfenzestig. TC	dialectopname te Sint-Niklaas vierentwintig maart 00:00:00.350 - 00:00:04.230
i175_1_sp1 TC	XXX 00:00:04.220 - 00:00:07.400
i175_1_sp1 i175_1_sp1_ndl TC	t#is nu vandaag de vierentwintigste maart. het is nu vandaag de vierentwintigste maart. 00:00:07.680 - 00:00:09.843
i175_1_sp1 gebleven en	en in negentienhonderdentien was ik uit t#school ik moest dan gaan werken.
i175_1_sp1_ndl gebleven en	en in negentienhonderdentien was ik uit het school ik moest dan gaan werken.
TC	00:00:10.110 - 00:00:14.090
i175_1_sp1 i175_1_sp1_ndl TC	ik was dan ja zogezegd uh dertien jaar. ik was dan ja zogezegd uh dertien jaar. 00:00:14.455 - 00:00:17.465
i175_1_sp1 goed leerden.	uh ik moest nog een nog een jaar aangaan omda#k
i175_1_sp1_ndl goed leerde. TC	uh ik moest nog een nog een jaar aangaan omdat ik 00:00:18.060 - 00:00:22.001

- maar $\rightsquigarrow$ voegwoord
- a $\rightsquigarrow$ voegwoord
- k $\rightsquigarrow$ voornaamwoord
- ik $\rightsquigarrow$ voornaamwoord
- mijn $\rightsquigarrow$ voornaamwoord
- tanten $\rightsquigarrow$ naamwoord
- horen $\rightsquigarrow$ werkwoord
- klappen $\rightsquigarrow$ werkwoord
- ... $\rightsquigarrow$ interpunctie

- 1 N: naamwoord (18)
- 2 ADJ: adjectief (30)
- 3 WW: werkwoord (11)
- 4 TW: telwoord (11)
- 5 VNW: voornaamwoord (188)
- 6 LID: lidwoord (9)
- 7 VZ: voorzetsel (3)
- 8 VG: voegwoord (2)
- 9 BW: bijwoord (1)
- 10 TSW: tussenwerpsel (1)
- 11 SPEC: speciale tokens (7)
- 12 LET: interpunctie (1)

U509a VNW(bez,det,stan,vol,1,ev,prenom,zonder,agr) mijn paard(en)

509b VNW(bez,det,stan,vol,1,ev,prenom,met-e,rest) mijne heren

509c VNW(bez,det,stan,red,1,ev,prenom,zonder,agr) m'n paard(en)

U509d VNW(bez,det,stan,vol,1,m v,prenom,zonder,evon) ons paard

U509e VNW(bez,det,stan,vol,1,mv,prenom,met-e,rest) onze paarden

U509f VNW(bez,det,stan,vol,2,getal,prenom,zonder,agr) uw paard(en)

U509g VNW(bez,det,stan,vol,2,getal,prenom,met-e,rest) uwe heiligheid

U509h VNW(bez,det,stan,vol,2v,ev,p renom,zonder,agr) jouw paard(en)

U509i VNW(bez,det,stan,red,2v,ev,p renom,zonder,agr) je paard(en)

U509j VNW(bez,det,stan,nadr,2v,mv,prenom,zonder,agr) jullie paard(en)

U509k VNW(bez,det,stan,vol,3,ev,prenom,zonder,agr) zijn paard(en), haar kind

U509l VNW(bez,det,stan,vol,3m,ev,prenom,met-e,rest) zijne excellentie

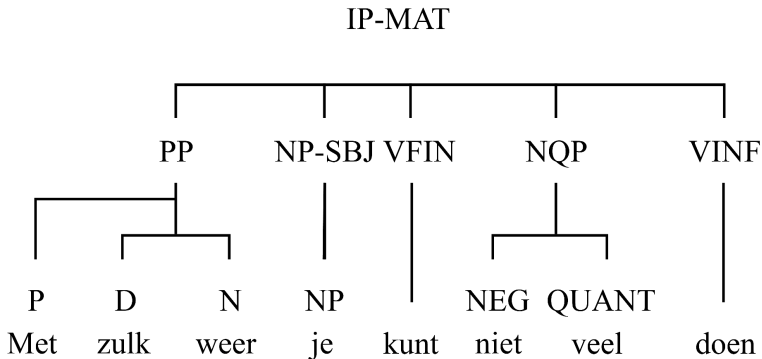
U509m VNW(bez,det,stan,vol,3v,ev,p renom,met-e,rest) hare majesteit

U509n VNW(bez,det,stan,red,3,ev,prenom,zonder,agr) z'n paard

U509o VNW(bez,det,stan,vol,3,mv,prenom,zonder,agr) hun paarden

U509p VNW(bez,det,stan,vol,3p,mv,prenom,met-e,rest) hunne

U509q VNW(bez,det,stan,red,3,getal,prenom,zonder,agr) 'r paard, d'r paard

Uiteindelijk doel:

- transcriptie & annotatie van zo veel mogelijk plaatsen
- aan audio gekoppeld (time-aligned)
- online beschikbaar

Volgende stappen:

- afsluiten van het pilootproject met (minstens) 45 uitgekozen banden
- FWO-aanvraag voor infrastructuurproject in 2019

Bedankt!

Contact:

melissa.farasyn@ugent.be

gcnd@ugent.be

Het hier voorgestelde onderzoek werd (en wordt) gefinancierd door het FWO (navorserskrediet FW018/KAN/009 aan A. Breitbarth en postdoctoraal mandaat FWO 12P7919N aan M. Farasyn).